

KABAL I HJERTER

REGISSØR	ØYVIND SANDBERG
NASJONALITET	NORGE
SPRÅK	NORSK
PRODUKSJONSÅR	2006
SPILLETID	1T 12 MIN
SENSUR	TILLATT FOR ALLE
PRODUKSJON	ØY FILM
SKUESPILLERE	PER ELLING GRINDSTEIN, KÅRE MORTEN WATNE, MAYBRITT STUSDAL MATRE
DISTRIBUSJON	CORIANDER FILM
KLASSETRINN	FILMSTUDIEARK SKREVET AV PER TERJE NAALSUND 8. - 10. KLASSE, VIDEREGÅENDE
FAG	NORSK, KUNST OG HÅNDVERK, KRL, SAMFUNNSFAG, HELSEFAG
EMNER	DOKUMENTAR, VENNSKAP, KJÆRLIGHET, PSYKISK UTVIKLINGSHEMMING

DETTE ER ET FILMSTUDIEARK UTGITT AV FILM&KINO. FOR Å BESTILLE BILLETTER TIL FILMEN TA KONTAKT MED DIN NÆRMESTE KINO

KABAL I HJERTER

Kabal i hjerter er en dokumentarfilm om bestekompi-sene Kåre Morten og Per, som bor sammen i Bergen. De er fotballsupportere på sin hals og fulle av humor. Filmen følger livene deres etter at Kåre Morten har blitt kjæreste med Maybritt. Han vil gjerne være sammen med henne hele tiden, og Per ser lite til ham. Men kjærlighetslivet er ikke uproblematisk. En dag glemmer Kåre Morten å ta på seg forlovelsesringen, og da Maybritt ser dette, blir hun sinna. En trist og lei Kåre Morten søker støtte hos bestekompi-sen igjen, og Per viser seg å være en ekte venn.

FILMEN I UNDERVISNINGEN

Filmen *Kabal i hjerter* kan brukes i undervisningen i fag som norsk, kunst- og håndverk, samfunnsfag og KRL på ungdomstrinnet og videregående skole. I tillegg er det en film med stor nytte for helsefagelever.

Opgavene nedenfor handler i hovedsak om dokumentarfilmen som sjanger, med hovedvekt på filmdramaturgi. I tillegg er det noen oppgaver om psykisk utviklingshemmede. Disse kan tas i bruk for å øke forståelsen av situasjonen for hovedpersonene i filmen. Informasjonen som følger er ment som bakgrunnsinformasjon til læreren.

TIL LÆREREN:

DEN ETISKE DOKUMENTAREN

Dokumentarfilmen har i de siste årene fått et gjennombrudd på norske kinoer. Mens dokumentarfilmer var sjeldne å se bare for ti år siden, har flere av de mest inntrykksfulle filmene de seneste årene vært dokumentarfilmer. Fra utlandet har dokumentarer som Michael Moores *Bowling for Columbine* og *Fahrenheit 9/11*, Nicolas Philiberts *Være og ha* og Byambaseuren Davaa og Luigi Falornis *Historien om den gråtende kamel* gjort stor suksess på kinoene. Også norske dokumentarfilmer har vært populære, med Knut Erik Jensens *Heftig og begeistret*, Even Benestads *Alt om min far* og Margreth Olins *Ungdommens råskap* som de best besøkte filmene.

Det er lett å tro at dokumentarfilmen først og fremst er politisk; selve ordet gir assosiasjoner til "saksdokument", men flertallet av dokumentarfilmer konsentrerer seg om å komme så nær mennesker som mulig. Flere av dokumentarfilmene synes først og fremst å ha et etisk anliggende, dernest et politisk: For ved å gjøre oss kjent med mennesker, og gjerne mennesker som

fremstår som annerledes, er filmene med på å forandre måten vi ser på hverandre. De beste dokumentarfilmene er derfor demokratiserende og inkluderende. Om filmene tar opp spesielle problemer, så sørger de også for at vi samtidig blir så kjent med et menneske at problemene blir avbyråkratiserte og menneskeligjorte.

Filmen *Kabal i hjerter* er en slik etisk film, som konsentrerer seg om å komme nær mennesker mange av oss har liten kontakt med. Hovedpersonene i filmen har Downs syndrom, men filmen er likevel ingen film om å være psykisk utviklingshemmet. Den handler heller om vennskap, kjærlighet og interessekonflikter, og den nærmer seg disse temaene på humoristisk vis. Det er likevel vanskelig å se filmen uten å tenke at den handler om psykisk utviklingshemmede mennesker - men dette skyldes utelukkende vår måte å se dem på. Filmen ser på dem som helt vanlige mennesker med helt vanlige liv. Dette er trolig filmens store styrke. Den gjør oss oppmerksomme på hvor raskt vi plasserer mennesker med Downs syndrom som annerledes enn "oss". Ved å se filmen tvinges vi til å innse at likhetene mellom dem og oss er større enn forskjellene.

Øyvind Sandberg har i hele sin karriere som dokumentarfilmskaper forsøkt å komme nær menneskene han filmer. Denne filmen bygger på samvær med Kåre Morten og Per over fire år. Det første året var han sammen med dem uten å ha med kamera, fordi han ville bli kjent med dem og finne ut hvordan historien deres kunne fortelles. Han har valgt å lage en observerende film, helt uten intervjuer som skal forklare noe for oss, og helt uten å la fagpersoner få kommentere personene og gjøre dem til objekter for et fagspråk. Handlingene deres skal få tale for seg selv.

DOKUMENTARFILM OG DRAMATURGI

Den typen dokumentarfilm som Øyvind Sandberg lager, er i utgangspunktet ikke iscenesatt og helt virkelighetstro. Likevel kan vi f.eks. legge merke til en detalj som at en viktig scene som den at Kåre Morten forlover seg, blir spilt på nytt for kameraet. Måten det gjøres på, skaper ikke en illusjon av at dette var den opprinnelige scenen, så han kan ikke anklages for å iscenesette - men likevel skiller scenen seg ut ved å være den eneste scenen i filmen som foregår fordi det er et kamera der, og fordi kameraet ikke var til stede da det virkelig skjedde. I ettertid ser vi at denne scenen var helt nødvendig for at vi skal forstå så godt som mulig konflikten som oppstår mellom Kåre Morten og Maybritt når han glemmer ringen. Tenk på hvordan vi

ville ha oppfattet denne konflikten om gjentakelsen av forlovelsesscenen var utelatt... Dramaturgisk sett var denne scenen nødvendig for at filmen skal kommunisere godt med publikum.

Om materialet dokumentarfilmen presenterer er virkelighetstro, så er formen dokumentarfilmen viser det med, først og fremst utformet med tanke på effekten på tilskueren. Her spiller altså det vi kaller "dramaturgi" en stor rolle: Materialet bør være tilrettelagt slik at konflikter blir tydelige, og på en slik måte at publikum blir interessert i at konfliktene blir løst. Skal filmen lykkes med dette, må den skape sympati og interesse for hovedpersonene.

Det er i behandlingen av disse forholdene at hovedutfordringen ved dokumentarfilm trer frem. En spillefilm kan forstørre konflikter slik at både liv og verdensfreden kan stå på spill, og dessuten satse på at publikums interesse for skuespilleren står for mye av sympati-skapinga. En dokumentarfilm må nøye seg med hverdagskonflikter, som den bør gjøre så interessante som mulig. Og for å kompensere for at konfliktene ikke er så store, må den bringe oss desto nærmere personene som opplever dem. Først da blir identifikasjon og sympatiskaping mulig. Under er noen oppgaver som elevene kan jobbe med, for å forstå bedre hvordan filmen dramaturgisk sett er satt sammen.

Hvis du vil lese et intervju med Øyvind Sandberg, der han snakker om filmen, kan du lese det på nettsidene til "Filmbyen": <http://www.filmbyen.net/articles.php?do=show&id=1129>

Øyvind Sandberg har tidligere blant annet laget dokumentarfilmene *Å seile sin egen sjø* (som ble vist på kino i 2002), *Laksefiskerne*, *Ålefiskerne*, *Elmer og blomsterbåten* og *Kom og lek da vel*. Alle disse filmene kan kjøpes hos Norsk filminstitutt.

OPPGAVER

OPPGAVE 1- KONFLIKTER OG DRAMATURGI

Selv om Kåre Morten er den i filmen som har den mest anonyme rollen, er han filmens sentrale person. Grunnen til det er at alle hovedkonfliktene i filmen gjelder ham.

- 1) Det er en konflikt mellom ham og Per fordi vennskapet ikke pleies som før;
- 2) Det oppstår en konflikt mellom ham og Maybritt fordi de krangler om hvorfor han ikke hadde på seg

ringen;

- 3) Det er en konflikt mellom ham og moren fordi han går rundt og samler flasker.

Forsøk å nøste opp i filmens presentasjon av konfliktene ved å besvare spørsmålene nedenunder. Fordel gjerne spørsmålene på forskjellige elever/små grupper, og gå deretter gjennom svarene i fellesskap. Det er trolig hensiktsmessig at læreren samler trådene og styrer diskusjonen. Før dere begynner kan det være smart å diskutere hva som kan menes med "sympati" og "identifikasjon" når man ser film. Når dere går gjennom svarene, så bør læreren først tegne opp en tidslinje på tavlen, slik at dere kan plassere alle opplysningene ut fra når de skjer i filmen. Etterpå vil filmens dramaturgiske struktur tre klarere fram.

- 1) Når - og i hvilken rekkefølge - presenteres vi for Kåre Mortens forhold til de tre andre personene?
- 2) Hva slags inntrykk får du av de tre andre - og forholdet mellom dem og Kåre Morten i disse scenene? Forsøk særlig å avklare om scenene skaper sympati med noen av personene.
- 3) Når presenteres vi for de tre konfliktene?
- 4) Hvordan veksler filmen mellom presentasjoner (der vi bare blir kjent med personene) og konflikter?
- 5) Hva slags inntrykk får du av alvoret i konflikten - hvordan tar den andre parten det og hvordan tar Kåre Morten det?
- 6) Hvordan presenteres konfliktene - får vi se konfliktene spille seg ut for åpen scene? Får vi kjennskap til hvordan personene selv oppfatter konfliktene?
- 7) Kåre Morten er mot slutten av filmen svært fortvilet. Diskuter presset han er utsatt for gjennom disse konfliktene - og om filmen har lyktes i å formidle dette presset?
- 8) Hvis vi tenker på at filmen ikke er i stand til å vise oss hva Kåre Morten tenker - hva kan årsakene være til at Kåre Morten glemte ringen? Kan det tenkes at han gjorde det med vilje?
- 9) Sammenlign sympatien du følte med Kåre Morten i begynnelsen av filmen, og i slutten av den. Hva vil du si er grunnen til at sympatien med ham vokser, eller eventuelt minker?
- 10) Hvordan ble konfliktene løst, hvis de ble det - og i hvilken rekkefølge? Er det noen konflikter som er uløste, og dermed sørger for å holde på spenningen etter at filmen er over?
- 11) Humoren spiller trolig en stor rolle for å skape sympati for personene (og trivsel i kinosalen). Hvilke scener synes du var spesielt humoristiske? Plasser disse inn på filmens tidslinje. Vil du si at disse scenene

var bevisst plassert i filmen - og i så fall: hvordan var samspillet mellom humor og konflikter?

OPPGAVE 2 - DRAMATISERING AV SCENE

Vi får aldri se scenen der Kåre Morten møter Maybritt uten å ta på seg ringen. Forsøk å improvisere/dramatisere scenen. Diskuter etterpå hva Kåre Morten og Maybritt kan ha tenkt og følt, og hvorfor de reagerte som de gjorde.

OPPGAVE 3 - KONFLIKTLØSNING/ROLLESPILL

Per bidrar til å løse konflikten mellom Kåre Morten og Maybritt ved at han bringer dem sammen og får dem til å åpne seg for hverandre. Hvis du skulle være konfliktløser - hvordan ville du løst konflikten mellom Kåre Morten og moren? Gjennomfør et rollespill der dere er fire som spiller konflikten: Kåre Morten, moren, Maybritt og konfliktløseren

OPPGAVE 4 - REGISSØRENS HVERDAG

Tenk deg at du er Øyvind Sandberg, og at du like før filmen skal ha premiere, får besøk av Kåre Morten som sier at han ikke vil at filmen skal vises for noen. Han angreer på at han har deltatt i den. Lag et rollespill av dette, eller lat som du er Sandberg og skriv et brev (epost) til Kåre Morten der du forsøker å få ham til å skjønne hvorfor filmen bør vises.

OPPGAVE 5 - ANMELDELSE

Skriv en anmeldelse av filmen.

OPPGAVE 6 - REGISSØRSTUDIE

Se flere av Øyvind Sandbergs filmer og skriv en analyse av hvordan han lager filmene sine. Se spesielt på temaene han tar opp og måten han filmer folk på. Diskuter om han har en egen stil, og om han tar i bruk mye av de samme fortellergrepene i alle filmene. Ser dere tegn på at han tilpasser fortellergrepene til temaene som han tar opp?

OPPGAVER OM DOWNS SYNDROM

a) Presenter for klassen hva Downs syndrom er.

b) Man kan i dag finne ut om et foster har Downs syndrom og dermed få muligheten til å avbryte svangerskapet. Diskuter de etiske problemstillingene ved dette. (En godt utgangspunkt kan være følgende spørsmål som stod på agendaen da Bioteknologinemda diskuterte dette i 2003: Bør alle gravide tilbys tester for å oppdage fostre med utviklingsavvik? Hvilke tilbud skal gis gravide kvinner i Norge? Kan vi si nei til nye,

lovende metoder for fosterdiagnostikk? Hvor reell er enkeltindividets frihet til å velge når samfunnet tilbyr en test? Hvordan oppleves fosterdiagnostikk av de som lever med utviklingsavvik? Hva mener kvinner som har abortert barn med Downs syndrom? Hvordan praktiserer våre naboland fosterdiagnostikk? Hva sier lovverket i Norge? Er det frie valg en trussel mot samfunnsutviklingen?)

c) Cecilie Willoch har vært mye i media med innlegg om hvordan det er å ha et barn som har Downs syndrom. Hun fikk "Livsvernprisen" i 2006 for sitt engasjement for funksjonshemmede. Sett deg inn i synspunktene hennes og presenterer dem for klassen. Ta for eksempel utgangspunkt i intervjuet med henne på <http://www.dagbladet.no/magasinet/2006/02/08/457171.html>

d) Vi definerer gjerne psykisk utviklingshemmede ut i fra hva de mangler for å være "normale" mennesker, og vi kan være dårlige på å formulere de positive egenskapene de har. I filmen skiller Per seg ut ved å fremstå som svært ressurssterk. Hva vil du si er egenskapene hans?

e) Kåre Morten og Per arbeider på en "vernet bedrift", eller "vekstbedrift", som det heter i dag. Forsøk å finne ut mer om disse bedriftene, f.eks. ved å dra på skolebesøk eller sende noen elever ut for å lage en reportasje derfra. Diskuter dessuten om vernet bedrift eller vekstbedrift er det beste navnet på disse arbeidsstedene.

f) HVPU-reformen var en reform for å integrere psykisk utviklingshemmede i samfunnet, blant annet ved å gi dem egne leiligheter å bo i, fremfor et liv på institusjoner. Presenter for klassen hva HVPU-reformen er, og om dette var en god løsning for personene med psykisk utviklingshemming.

g) Mange vet ikke helt hvordan man skal omgås mennesker med Downs syndrom. Få en som har god kjennskap til dette, til å snakke om det for klassen.